

OBSAH

Předmluva.....	7
1 Úvod do problematiky biomechaniky	9
1.1 Biomechanika jako synergetická vědecká disciplína kinantropologie.....	9
1.2 Předmět a úkoly biomechaniky	9
2 Geometrie lidského těla	12
2.1 Základní anatomické roviny a směry.....	12
2.2 Základní parametry lidského těla a jeho segmentů.	14
2.2.1 Rozložení hmoty těla.....	15
2.2.2 Rozměry segmentů	17
2.2.3 Segmentální a centrální těžiště	18
2.2.4 Moment setrvačnosti lidského těla a jeho segmentů	22
2.3 Model lidského těla	23
2.3.1 Lidské tělo jako soustava těles	23
2.3.2 Svalové smyčky a řetězce.....	23
2.4 Princip pohybu	24
2.4.1 Vnitřní a vnější síly	24
2.4.2 Síla jako příčina pohybu.....	25
2.4.3 Rozklad šlachové síly	26
2.4.4 Pákový systém pohybů člověka	27
3 Fyzikální základ biomechaniky	31
3.1 Základní pojmy, fyzikální veličiny a jednotky	31
3.1.1 Fyzikální veličiny a jednotky	31
3.1.2 Skalární a vektorové fyzikální veličiny.....	34
3.1.3 Mechanika – kinematika, dynamika.....	36
3.2 Kinematika	37
3.2.1 Poloha a pohyb tělesa.....	37
3.2.2 Pohyb posuvný a otáčivý.....	39
3.2.3 Rychlost.....	41

3.2.4	Zrychlení	43
3.2.5	Klasifikace mechanických pohybů.....	44
3.2.6	Přímočarý pohyb	45
3.2.6.1	Rovnoměrný přímočarý pohyb	45
3.2.6.2	Rovnoměrně zrychlený, resp. zpomalený přímočarý pohyb.....	46
3.2.6.3	Volný pád.....	49
3.2.6.4	Svislý vrh vzhůru	50
3.2.7	Křivočarý pohyb.....	52
3.2.7.1	Rovnoměrný pohyb po kružnici.....	52
3.2.7.2	Skládání pohybů.....	55
3.2.7.3	Princip nezávislosti pohybů	55
3.2.7.4	Vodorovný vrh	57
3.2.7.5	Šikmý vrh vzhůru.....	59
3.3	Dynamika	65
3.3.1	Pohyb a síla	65
3.3.2	Newtonovy pohybové zákony	65
3.3.2.1	První pohybový zákon – zákon setrvačnosti	65
3.3.2.2	Druhý pohybový zákon – zákon síly.....	68
3.3.2.3	Třetí pohybový zákon – zákon o vzájemném působení těles neboli zákon akce a reakce	69
3.3.3	Vnější síly.....	72
3.3.3.1	Tíhová síla.....	73
3.3.3.2	Třecí síla.....	76
3.3.3.3	Síly na nakloněné rovině.....	80
3.3.3.4	Dostředivá a odstředivá síla	82
3.3.3.5	Setrvačné síly	86
3.3.4	Časový účinek síly – hybnost, impuls síly, 1. impulsová věta.....	88
3.3.5	Zákon zachování hybnosti, zákon o pohybu těžiště	91
3.3.6	Dráhový účinek síly – mechanická práce.....	93
3.3.7	Energie	95
3.3.7.1	Kinetická energie.....	95
3.3.7.2	Tíhová potenciální energie	97
3.3.7.3	Potenciální energie pružnosti	99
3.3.7.4	Celková mechanická energie.....	99

3.3.8	Zákon zachování energie.....	100
3.3.9	Výkon, účinnost	104
3.3.10	Otáčivý pohyb z hlediska dynamiky	105
3.3.11	Moment síly.....	105
3.3.12	Momentová věta.....	110
3.3.13	Skládání a rozkládání sil.....	111
3.3.14	Rovnováha.....	114
3.3.14.1	Statická rovnováha	114
3.3.14.2	Typy rovnovážných poloh.....	115
3.3.14.3	Stabilita	117
3.3.14.4	Dynamická rovnováha, d' Alembertův princip.....	119
3.3.15	Energie otáčivého pohybu.....	123
3.3.16	Moment setrvačnosti	125
3.3.17	Moment hybnosti (točivost)	125
3.3.18	2. impulsová věta, zákon zachování momentu hybnosti	126
3.3.19	Ráz těles	131
3.3.19.1	Pružná srážka	131
3.3.19.2	Nepružná srážka	132
3.3.19.4	Úhel dopadu a odrazu při srážkách	133
3.4	Mechanika tekutin	136
3.4.1	Hydrostatický tlak	136
3.4.2	Hydrostatická tlaková síla	137
3.4.3	Hydrostatický vztlak, Archimédův zákon	137
3.4.4	Proudění kapalin a plynů.....	141
3.4.5	Bernoulliho rovnice.....	141
3.4.6	Proudění reálné kapaliny	142
3.4.7	Odpor prostředí	143
3.4.8	Dynamický vztlak	144
3.4.9	Magnusův jev	145
4	Biologický základ biomechaniky	147
4.1	Synergetické vazby kooperujících systémů lidského těla.....	147
4.2	Systémy těla z aspektu iniciace pohybu	148
4.3	Pasivní subsystémy.....	149

4.3.1 Kosterní soustava	149
4.3.1.1 Stavba a mechanické vlastnosti kosterní soustavy.....	149
4.3.1.2 Mechanické vlastnosti kostí	151
4.3.2 Mezilehlé prvky – šlachy a vazy	153
4.3.2.1 Šlachy	153
4.3.2.2 Vazy	155
4.3.3 Kloubní spojení	156
4.4 Aktivní svalový subsystém.....	159
4.4.1 Struktura svalu.....	159
4.4.2 Svalová kontrakce	161
4.4.3 Síla svalového stahu	165
4.4.4 Mechanické vlastnosti svalů.....	166
4.5 Řídící subsystém.....	166
4.6 Základní pohybové stereotypy.....	167
5 Výzkumné metody v biomechanice.....	169
5.1 Kinematická analýza	169
5.1.1 Goniometrie.....	173
5.1.2 Chronografie.....	173
5.1.3 Akcelerometrie	174
5.1.4 Stroboskopie	174
5.1.4 Kinematografická metoda	175
5.2 Dynamická analýza	176
5.2.1 Dynamometrie	176
5.2.2 Dynamická plantografie	178
5.3 Elektromyografie	179
5.4 Zjišťování mechanických vlastností částí těla a tkání	181
5.4.1 Fotoelasticimetrie	181
Seznam obrázků, grafů a tabulek.....	182
Použitá literatura.....	186
Rejstřík	188